

### Nr 3.

Ankom till Riksdagens kansli den 24 februari 1911, kl. 12 m.

*Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 3 i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående villkoren för viss anställning vid marinförvaltningens civilafdelning.*

I en inom Andra kammaren väckt och till dess femte tillfälliga utskott hänvisad motion (nr 165) har herr Nilson i Örebro hemställt, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att personal tillhörande marinintendenturkåren må, utan hinder af nu gällande bestämmelser för vinnande af anställning som tjänstemän i 1:a eller 2:a lönegraden inom marinförvaltningens civilafdelning, vara berättigad att söka och erhålla sådan befattning.

Såsom skäl för sin framställning har motionären anført:

»Att åstadkomma en god och insiktsfull förvaltning inom statsverkets olika grenar är en sträfvan som för närvarande gör sig starkt gällande. Regering och Riksdag reformera snart sagdt årligen ämbetsverk och institutioner, men snart finner man, att målet allenast därigenom ej ernås. Orsakerna härtill äro nog flera. En torde man ha att söka däri, att rekryteringen till tjänstemannabefattningarne inom de olika ämbetsverken i allmänhet sker utan förutgången fackutbildning. Att detta är en brist torde få anses vara erkänt. Den ifrågasatta statsvetenskapliga examen afser ju att afhjälpa denna brist. Det torde dock dröja någon tid, innan man genom sagda examen kan vinna rekrytering af ämbets- och tjänstemän för statsorganens behof. Det synes mig dessutom som skulle det vara hög i grad önskvärdt, att ett genombrott i visst afseende kunde ske oberoende af den reform i berörda hänseende, som den statsvetenskapliga

*Motionen.*

examensmeriten skulle föra med sig. Vi ha en hel del centrala förvaltningsmyndigheter, under hvilka sortera lokala förvaltningsmyndigheter. Det torde då ej kunna anses vara annat än till fromma för förvaltningen, om den centrala myndigheten inom sig har tillgång på personal, som genom en längre tjänstgöring vid den lokala förvaltningen är väl förtrogen med denna. Riktigheten häraf har erkänts exempelvis vid omorganisationen af generalpoststyrelsen.

Den för reglering af postverkets lönestater förordnade kommissionen säger om denna sak, att det fordrades, »att de personer, hvilka vunne inträde såsom tjänstemän inom generalpoststyrelsen, ägde tillräckliga insikter rörande förhållandena inom just det förvaltningsområde, där deras verksamhet komme att infalla», och vidare säger kommissionen, att det måste betecknas som en svår olägenhet, att utbildning inom det speciella facket hittills beredts allenast tjänstemännen vid de underordnade förvaltningarna, men icke tjänstemännen inom verkets styrelse, och att denna olägenhet *måste* undanröjas, på det att generalpoststyrelsen inom sig måtte äga den sakkunskap, utan hvilken ämbetsverket näppeligen kan väl fylla sin uppgift. Det syntes kommissionen för den skull vara af stor betydelse, att en liflig växelverkan ägde rum mellan centralförvaltningen å ena sidan samt distrikts- och lokalförvaltningarna å den andra.

Såväl regering som Riksdag godkände dessa principer.

Att dessa äga sin fulla giltighet äfven rörande andra förvaltningsområden torde ej på grundade skäl kunna bestridas. Det må ock erinras, att då förslag uppgjordes genom särskildt tillkallade sakkunniga till organisation af arméförvaltningen uttalade dessa sakkunnige, att som ledande princip borde bland annat uppställas, att förvaltningsformerna hos centralmyndigheten och de lokala myndigheterna skola noga anpassas efter hvarandra, så att förbindelserna emellan dem blefve öfverskådliga, enkla och snabba. Till denna princip anslöto sig äfven sakkunniga rörande marinförvaltningens organisation. Dessa yttrade nämligen följande:

»Med hänsyn till det nära samband, som måste äga rum mellan förvaltningsformerna hos centralmyndigheten och de lokala myndigheterna, ligger det utan tvifvel stor vikt uppå att en blifvande tjänsteman hos den centrala myndigheten, bland hvars uppgifter tillsynen öfver den lokala förvaltningen och granskningen af dess resultat intaga ett framstående rum, sättes i tillfälle att vinna åtminstone en allmän inblick i förvaltningsärendenas behandling hos de lokala myndigheterna och ett genom åskådning bildadt begrepp om föremålen för dessa myndigheters redogörelser.»

De enligt nådigt beslut den 15 maj 1908 tillkallade sakkunnige för att inom sjöförsvarsdepartementet biträda med utredning af vissa frågor

rörande marinintendenturkåren erhöilo därvid jämväl i uppdrag att taga under öfvervägande, huruvida icke marinens intendenturpersonal borde kunna komma i fråga vid besättandet af de kamerala befattningarne i marinförvaltningen. Dessa sakkunnige anförde härom följande:

»I enlighet med erhållet uppdrag hafva vi tagit under öfvervägande, huruvida icke intendenturpersonalen bör kunna ifrågakomma vid besättande af de kamerala befattningarna i marinförvaltningen, och få härom anförda följande.

Redan år 1902 hade kommittén för civilstatens omorganisation fått sig förelagdt, bland annat, att besvara frågan, huruvida marinförvaltningens civila personal och personalen vid flottans civilstat borde organiseras såsom en gemensam kår.

I det betänkande, som nämnda kommitterade afgåfvo den 27 augusti 1902, blef också detta spörsmål underkastadt en noggrann utredning. Därvid ansågo kommitterade frågan böra begränsas till att endast afse den del af marinförvaltningens civila personal, som tillhörde civilafdelningen, nämligen kamreraren, revisorerna och kassören, eller 4 tjänstemän, äfvensom af kansliets tjänstemän, registratorn.

Kommitterade anförda följande:

»Det salunda begränsade spörsmålet skulle då gälla, huruvida den personal, som utgöres af kamreraren, revisorer och kassör i marinförvaltningen, skulle lämpligen kunna sammanslås med flottans civilstat eller marinintendenturkåren till en kår. Undersökningen härom läser böra närmast taga hänsyn till de göromål, hvilka åligga, å ena sidan, nämnda personal i marinförvaltningen och å andra sidan, flottans civilstat, och sålunda komma att i första hand gälla, huruvida dessa båda slag af göromål lämpligen skulle kunna anförtros åt en lika kvalificerad tjänstemannapersonal.

Härvid framställer sig genast såsom ett obestriddigt faktum, att emellan båda dessa slag af göromål råder en nära frändskap. Bådas föremål är flottans civila administration, d. v. s. omhänderhafvandet, fördelningen, användningen och redovisningen af den materiel samt de penningmedel och persedlar, som äro afsedda för rikets försvarsväsende till sjöss, kustfästningarna numera däruti inbegripna. Mellan båda förefinnes dock äfven en skillnad. Medan de flottans civilstat åliggande bestyren kunna sägas afse fördelningen och användningen i detalj af penningar eller förrådsartiklar, det noggranna antecknandet af hvad som utdelas och användes samt aflämnande af redogörelse därför till marinförvaltningen, bestå dennas åligganden, för så vidt de förmedlas af nu ifrågavarande personal, uti att dels sammanföra alla utgifter så, att de i ämbetsverkets hufvudbok komma att belasta vederbörliga anslag å 5:e hufvudtiteln, dels gran-

ska inkomna redogörelser i och för tillsyn därå, att vidtagna åtgärder såväl äro i och för sig ändamålsenliga som öfverensstämma med gällande bestämmelser, dels slutligen i afseende å dessas tillämpning eller eljest i mån af behof utverka eller meddela nya eller vägledande föreskrifter. Det kan alltså sägas, att civilstatens uppgift är att uppsamla materialet, ifrågavarande civilpersonals inom marinförvaltningen att ordna det uppsamlade, eller att den förra uppgiften tillhör den mera *reella*, den senare den mera *formella* sidan af flottans civila administration.

Dessa förhållanden torde vid första påseende synas mana till den slutsats, att förutsättningarna för den ena och för den andra uppgiftens fyllande icke lämpligen kunna vara enahanda. Men vid en närmare undersökning torde en sådan slutsats likväl icke befinnas riktig.

De båda uppgifter, om hvilka nyss talats, afse visserligen olika sidor af den civila administrationen vid flottan, men olikheten kan icke sägas vara väsentlig, den är endast åtskillnaden mellan olika moment i bearbetningen af ett och samma material. Det torde vara naturligt, att de, som varit med om att uppsamla ifrågavarande administrativa material, äfven böra bäst förstå att ordna detsamma, liksom det torde vara oemot-sägligt, att den, som känner och förstår innehållet, är bäst skickad att däråt gifva en tjänlig form. Man kan därför icke med fog påstå, att för de göromål i marinförvaltningen, hvarom nu är fråga, akademisk eller juridisk bildning skulle vara viktigare än praktisk förfarenhet i civiltjänsten vid flottan. Och är påståendets riktighet redan under nuvarande förhållanden tvifvelaktig, lärer samma påstående få helt och hållet förfalla, därest för nyssnämnda tjänst skulle komma att, såsom kommittén föreslagit, hädanefter krävas en omfattande teoretisk och praktisk utbildning. Den formella eller juridiska behandling, som kan vara erforderlig för de ärenden, hvilka skola beredas inom marinförvaltningens civilafdelning, tillhör det för öfrigt den, som därstädes föredrager dessa ärenden, nämligen amiralitetsrådet, eller advokatfiskalen, eller den afdelning, som har att af-fatta protokoll och beslut, nämligen kansliet, att ägna dem. Civilafdelningens beredning däremot måste hufvudsakligen afse hvarje ämnes sakliga sida. Enligt hvad som meddelats kommittén, lärer icke heller saknas exempel på att vid arbeten inom denna afdelning, liksom äfven vid öfriga arbeten, hvilka skolat utföras af marinförvaltningens civila tjänstemän, låtit sig förnimmas bristen på en å egen erfarenhet grundad kännedom om de förhållanden, hvilka utgjort arbetets föremål, en brist, som på intet sätt kan fyllas ens af den högsta juridiska examen. En undersökning af beskaffenheten af de civila göromålen vid flottan och i marinförvaltningen synes för den skull gifva det svar på föreliggande spørsmål, att den kompe-

tens för nu ifrågavarande tjänster i marinförvaltningen, hvilken skulle vinnas genom en under civil tjänstgöring vid flottan förvärfvad erfarenhet, mer än uppväger de akademiska examina, som i nådiga kungörelsen den 12 maj 1865 stadgats såsom villkor för vinnande af anställning i marinförvaltningen liksom i öfriga centrala ämbetsverk. Och giltigheten af detta svar synes icke kunna förringas af andra synpunkter. Man har visserligen sagt, att, därest kompetensfordringarna för anställning såsom tjänstemän i marinförvaltningens civilafdelning skulle formuleras lika med dem, som gälla för anställning i flottans civilstat, skulle sådant vara att sänka dessa tjänstemäns nivå och att, hvad angår nämnda afdelning, bringa ämbetsverket ur dess hittills innehafda, för den civila tjänstemannapersonalens i marinförvaltningen rekrytering och utsikter till befordran betydelsefulla likställdhet med öfriga centrala ämbetsverk. Härtill kan dock genmål, att ett utbyte af en högre eller lägre akademisk examen mot en genom både examina och praktisk tjänst i land och ombord vid flottan vunnen intendenturutbildning ingalunda kan antagas skola medföra en sådan sänkning. En jämförelse i detta hänseende mellan hvad som är och hvad som, sedan en teoretisk och praktisk intendenturutbildning anordnats, skulle *blifva*, synes för öfrigt skäligen betydelselös, såvida man är öfvertygad, att det senare skulle medföra större gagn för flottan och dess öfverstyrelse. Och skulle civilpersonalen i marinförvaltningen rekryteras från flottans civilstat, skulle dels marinförvaltningen säkerligen lika litet komma att sakna aspiranter på anställning därstädes som det hittills varit någon brist på sådana vid flottans civilstat, ehuru denna aspirantklass naturligtvis icke komme att såsom förut rekryteras från universiteten utan med unge män, som tillhörde eller sökte inträde i civilstaten eller den nya marinintendenturkåren.

Hvad nu blifvit sagdt om personalen i marinförvaltningens civilafdelning gäller äfven om ämbetsverkets registrator så till vida, som det torde kunna med fullt skäl antagas, att den, som efter föreskrifven utbildning längre eller kortare tid tjänstgjort inom marinintendenturkåren, måhända hufvudsakligen å stationsbefälhafvares eller varfschefs kansli, måste vara synnerligen väl rustad att upptaga de registratorn i marinförvaltningen åliggande göromål.

Får således anses vara ådagalagdt, att personal af den af kommittén föreslagna marinintendenturkåren skulle vara minst lika kompetent till tjänsterna i marinförvaltningens civilafdelning, äfvensom registratorstjänsten, som den personal, hvarned dessa tjänster för närvarande besättas så följer likväl däraf endast, att kompetensvillkoren för berörda tjänster

böra ändras till öfverensstämmelse härmed. Och därtill inskränker sig äfven hvad kommittén anser för närvarande böra förordas.

Att nu ifrågavarande civila tjänstemannapersonal i marinförvaltningen skulle uppgå i den nya marinintendenturkåren anser kommittén sålunda icke böra sättas i fråga. Marinförvaltningen är flottans ekonomiska öfverstyrelse. Den själfständighet vid utförandet af åligganden, gående ut på granskning och möjligen rättelse uti den lokala förvaltningens åtgärder, hvilken otvifvelaktigt är af stor vikt och hvars betydelse jämväl blifvit i debatterna om förflyttningen af arméfördelningens revision till arméfördelningarna med sådan styrka af en del ämbetsverk och inom Riksdagen betonad — om ock enligt kommitténs tanke på delvis ohållbara grunder — skulle icke anses tillräckligt bevarad, därest ifrågavarande personal i marinförvaltningen skulle tillhöra den lokalmyndigheterna i tjänsten underordnade marinintendenturkåren. För denna skulle det emellertid vara af synnerligt gagn, att omsättningen inom kåren blefve främjad jämväl därigenom, att marinintendenter, som det önskade, kunde erhålla förflyttning till tjänster i marinförvaltningen, med hvilken förflyttning de emellertid komme att utgå ur kåren.

De nu utvecklade tankarna lära likväl icke kunna realiseras annorledes än genom upptagande i marinförvaltningens instruktion af bestämmelser i sådant syfte. Och då det icke tillkommit kommittén att afgifva formligt förslag därom, har kommittén endast haft, i enlighet med erhållet uppdrag, att på sätt som nu skett uttala sin mening i ämnet.»

Sedermera har i sammanhang med frågan om omorganisation af marinförvaltningen, särskildt dess intendent- och civilafdelningar, gjorts uttalande, som i det föreliggande spörsmålet enligt vår mening äfven förtjänar omnämnas. Det var nämligen fråga om en sådan förändrad organisation af nämnda ämbetsverk, att till handläggning å intendentafdelningen skulle sammanföras dels de enligt då gällande instruktion för ämbetsverket afdelningen tillhörande ekonomiska ärendena, dels de ekonomiska (kamerala) ärenden, hvilka enligt då gällande arbetsfördelning skulle beredas och föredragas af amiralitetsrådet. I sammanhang med det af chefen för marinintendenturkåren i sådant syfte hos marinförvaltningen afgifna förslaget, föreslog han jämväl, att den marinförvaltningens civilafdelning tillhörande personalen skulle ingå i marinintendenturkåren och tjänstgöra å marinförvaltningens intendentafdelning. Såsom motiv härför angafs, att tjänstemännen å civilafdelningen just hade till åliggande att bereda de ärenden, som enligt förslaget skulle tillhöra intendentafdelningen. I öfrigt åberopades den i ofvannämnda kommitté-

betänkande jämväl åt denna fråga gifna utredning, hvarigenom kommittén ansåg sig hafva ådagalagt, att personal af marinintendenturkåren vore minst lika kompetent till tjänsterna i marinförvaltningens civilafdelning som den personal, hvarmed dessa tjänster besättas.

Marinförvaltningen ansåg de framställda förslagen förtjänta af synnerligt beaktande, helst som de, enligt ämbetsverkets åsikt, ginge i den såväl af ofvannämnda kommitté som de myndigheter, hvilka yttrat sig angående kommitténs förslag, förordade riktningen, och att särskildt förslaget om civilafdelningens personal afsåge att genom öfverflyttningen till marinintendenturkåren af tjänsterna å civilafdelningen bringa dessa tjänster i en deras uppgift bättre motsvarande ställning. I sin underdåniga skrivelse den 27 september 1904 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1906 förklarade marinförvaltningen sig för den skull böra understödja de framställda förslagen och gjorde förslag om ej mindre erforderlig förändring i staten för marinintendenturkåren än äfven de bestämmelser, som erfordrades i afseende å öfvergången till den föreslagna nya organisationen.

Genom den åt marinförvaltningens intendent- och civilafdelningar från och med år 1908 gifna organisation hafva också, om än för en kortare tid, de kamerala ärendena blifvit förlagda till intendentafdelningen, hvarifrån de dock med ingången af år 1909 blifvit återförda till civilafdelningen. Någon förändring i civilafdelningens personal ägde härigenom icke rum.

De kamerala ärenden, hvilkas skötande åligger marinförvaltningens civilpersonal, omfatta »— förutom afgifvande af erforderliga utredningar och uppgifter — det uträknings- och granskningsarbete, som bör föregå marinförvaltningens egna medelsanordningar, formell granskning af de från flottans stationer inkommande medelsredogörelserna, dock endast såvidt granskning erfordras för tillsyn därå, att inkomster och utgifter på och afföras å rätt titel, d. v. s. komma att drabba vederbörande riksstatens anslag, reell och formell granskning af räkenskaperna för kustartilleriet, fortifikationsbefälhafvarna, sjökrigs- och sjökrigshög-skolorna, navigationsskolorna, sjökartverket och sjömätningsexpeditionerna samt slutligen all räkenskapsens sammanförande i marinförvaltningens hufvudbok».

Dessa göromål, som alltså hufvudsakligen bestå i ett bearbetande af det arbetsmaterial, som i form af redogörelser öfver penningar och materiel till marinförvaltningen ingår från ämbetsverket underlydande myndigheter inom sjöförsvaret, äga ett sådant sammanhang med de göromål, som nu falla under marinintendenturkåren, att det synes oss riktigt, att den utbildning, kårens personal under den praktiska tjänstgöringen i land och

ombord förvärfvar, komme den kamerala tjänsten å marinförvaltningens civilafdelning till godo.

Kan detta sägas om de ofvan nämnda kamerala göromålen, är det äfven tydligt, att den kamerala revisionen af flottans räkenskaper, som enligt den från år 1909 inträdande nya organisationen af marinförvaltningens civilafdelning skall genom därstädes anställda revisorer verkställas, högst betydligt skulle vinna på att dessa revisorer bestode af personal, som vunnit sin utbildning vid marinintendenturkåren och därigenom kommit att i detalj förvärfva sakkunskap i marinens förvaltnings-, redovisnings- och revisionsärenden.

I sammanhang härmed vilja vi äfven framhålla lämpligheten af att yngre personal af marinintendenturkåren finge tjänstgöra å marinförvaltningens civilafdelning, därvid en inskränkning i afdelningens extra ordinarie personal blefve tänkbar.

Vi hysa därför den bestämda åsikten, att tillfälle bör beredas marinintendenturkårens personal att, utan hinder af nu gällande villkor för vinnande af anställning såsom tjänsteman i 1:a eller 2:a lönegraden inom marinförvaltningens civilafdelning, söka och erhålla sådan befattning.

Härvid vilja vi särskildt betona, att, därest vår här ofvan uttalade åsikt om marinintendenturkårens personals anställande i marinförvaltningen vinner afseende, marinintendent, som efter behörig ansökan vinner dylik anställning, skall med detsamma anses vara afskedad från sin anställning vid marinintendenturkåren.»

Marinförvaltningen, som år 1904 hade tillstyrkt en sammanslagning af personalen i dess civilafdelning med marinintendenturkåren, motsatte sig nu den af sakkunnige föreslagna åtgärden på den grund, att marinintendenturpersonalen saknade författningskunskap och förvaltningsrättsliga insikter, enär marinintendentskolan icke meddelade kameralt utbildning. Detta marinförvaltningens uttalande bevisar allenast, att marinförvaltningen icke närmare känner undervisningen vid sagda skola. Genom personligt besök vid skolan har jag varit i tillfälle öfvertyga mig om att undervisningen i ämnet statskunskap är lagd så, att därigenom äfven förvaltningsrättsliga insikter meddelas. Det torde ock i detta sammanhang förtjäna erinras, att det citat ur 1902 års kommittébetänkande, som här ofvan gjorts, och som utgör det allra starkaste skäl för det yrkande jag ämnar göra, helt och fullt gillats af nuvarande chefen för marinförvaltningens civilafdelning, enär han såsom ledamot af kommittén deltog i dess arbete och utan meningsskiljaktighet underskrifvit dess betänkande.

Slutligen tillåter jag mig erinra, hurusom Konungens befallningshafvande i Jämtlands län i dess utlåtande rörande den ifrågasatta stats-



vetenskapliga examen kraftigt betonat vikten af att tjänstemännen vid den centrala förvaltningen vore väl förtrogna med göromålen vid de underlydande lokala förvaltningarna.

Enligt Kungl. Maj:ts nådiga instruktion för marinförvaltningen den 20 november 1908 höra till densamma nio afdelningar, däribland en benämnes civilafdelningen. Inom denna afdelning finnas ett kansli och en kameralbyrå. Till kansliet höra registratorskontoret och advokatfiskalskontoret samt till kameralbyrån bokslutskontoret, revisionskontoret och kassakontoret.

Vid civilafdelningen äro anställda, bland andra, fem tjänstemän i andra lönegraden och tio tjänstemän i första lönegraden samt amanuenser och andra extra ordinarie tjänstemän. Samtliga dessa tjänstemän fördelas till tjänstgöring enligt placeringslista, som årligen i november månad skall för nästkommande år af marinförvaltningen fastställas samt dessemellan, så ofta däraf förefinnes behof, revideras. Vid uppgörande af denna lista skall iakttagas, att tjänstemännen i andra och första lönegraderna skola tjänstgöra, en såsom aktuarie och registrator, en såsom kamrerare och kassakontrollant, en såsom förste revisor, en såsom revisor och bokhållare, en såsom marinkassör samt de öfriga såsom sekreterare, notarier eller revisorer.

För inträde såsom tjänsteman vid marinförvaltningens civilafdelning erfordras att hafva aflagt juris kandidatexamen, examen till rikets rättegångsverk eller kansliexamen samt att hafva erhållit sådant vitsord om kunskap i bokföring, som af marinförvaltningen pröfvas tillfyllestgörande.

Den, som blifvit inskrifven såsom extra ordinarie tjänsteman i marinförvaltningen, skall, innan han definitivt antages, undergå viss, af marinförvaltningen bestämd profjtjänstgöring inom ämbetsverket. Efter det definitiva antagandet skall det beredas honom tillfälle att under en tid af omkring sex månader mot ersättning af tre kronor om dagen tjänstgöra vid flottans station eller varf eller å kustartilleriregementes intendents-expedition för att erhålla insikt i förvaltningsärendenas behandling hos lokalmyndigheterna.

Fullmakt å civil beställning af andra eller första lönegraden i marinförvaltningen skall icke afse viss tjänstebefattning utan tjänst i allmänhet inom lönegraden.

Motionärens yrkande afser, att nu gällande villkor för vinnande af anställning såsom tjänsteman i 1:sta eller 2:dra lönegraden inom marinförvaltningens civilafdelning måtte ändras därhän, att jämväl marinintendenturkårens personal skulle förklaras berättigad att söka och erhålla dylik anställning. Krafvet på aflagd juridisk examen för ifrågavarande tjänste-

*Nu gällande bestämmelser.*

*Utskottets yttrande.*

män skulle alltså bortfalla. Enligt motionärens åsikt böra nämligen marinintendenterna vara minst lika kompetenta för utförande af åtminstone vissa göromål inom marinförvaltningens civilafdelning som den personal, hvarmed platserna nu besättas, d. v. s. personer med juridisk examen.

Utskottet delar denna motionärens åsikt, såvidt det gäller kamrerare-, revisors-, kassörs- och registratorsbefattningarna inom marinförvaltningen. Enligt motionens motivering synes ej heller ifrågasättas, att andra än dessa tjänster skulle stå öppna för marinintendenterna, hvilka på grund af sin utbildning och praktiska erfarenhet måste anses synnerligt väl skickade att ombesörja alla räkenskaps-, gransknings- och kontrollarbeten.

Ämnena uti marinintendentskolan utgöras af, bland annat, krigs- och sjölagar, reglemente för marinen, intendenturtjänst, bokföring, aritmetik, varukunskap, handelsgeografi, nationalekonomi, handelslära, statskunskap och handelsrätt samt engelska och franska språken. Det vill förefalla, som om den, hvilken bestått profvet i dessa ämnen, borde ifråga om rent teoretiska insikter uti flottan och kustartilleriet berörande författningar kunna mäta sig med den, som aflagt t. ex. kansliexamen. Och att en marinintendent under sin tjänstgöring måste sättas i tillfälle att förskaffa sig större praktisk insikt i förvaltningsärendenas behandling hos lokalmyndigheterna än den, som blott under sex månaders tid och sålunda mera flyktigt fått taga del däraf, synes utskottet ligga i öppen dag.

Vår tid med sina många reformkraf på andra områden fordrar äfven, att den blifvande tjänstemannen erhåller en så praktisk utbildning som möjligt för att sålunda redan från början bli förtrogen med det konkreta lifvet och dess uppgifter. I det utlåtande af Konungens befallningshafvande i Jämtlands län rörande den ifrågasatta statsvetenskapliga examen, hvarom erinras i slutet af motionen, heter det, att man vid aktgifvandet af åtskilliga förut påpekade förhållanden snart kommer till den erfarenheten, »att aflagda examina hafva bra litet att betyda för det sätt, hvarpå den blifvande tjänstemannen kommer att sköta ett honom gifvet uppdrag. Detta ej så att förstå, att icke det för en ämbetsman är af stor betydelse både att besitta en god fond af allmänbildning och äfven kunskaper i de vetenskapsgrenar, som hafva speciell tillämpning inom hans verksamhetsfär. Men om han till exempel i de förberedande studierna sysslat litet mer med juridik, eller litet mer med statsvetenskaperna eller andra till juridiken ej hörande ämnen torde icke vara af någon afgörande vikt; det hufvudsakliga och verkligt värdefulla af de speciella kunskaper, som han behöfver direkt tillämpa i sin ämbetsgärning, lär han i hvarje fall få lof att inhämta under och med ledning af praktiken, om det skall blifva något med dem. Universitetsstudierna torde därför för de allra flesta, som

ägna sitt arbete åt statsförvaltningen på ett eller annat område — här bortses naturligen från dem, som bedrifva sina studier i rent vetenskaplig anda och syfte — hafva sin största betydelse såsom beredande väg och mottaglighet för det vetande, som under praktiken och genom praktiken nödvändigtvis måste förvärfvas.»

Att ett utbyte af ämbetsmannakrafter måtte äga rum emellan central- och lokalförvaltningarna, är ett annat kraf, som vår tid uppställt. Så har 1902 års löneregleringskommitté uti första delen af sitt betänkande, innefattande »Allmänna förutsättningar och grunder för en reglering af löneförhållanden m. m. inom de centrala ämbetsverken» härom yttrat, bland annat: I allmänhet skulle det utan tvifvel lända förvaltningsmaskineriet till gagn, om vid rekryteringen af tjänstemannakåren hos de centrala myndigheterna samverkan kunde i större grad, än nu äger rum, komma till stånd med de förvaltande myndigheterna i orterna, likasom till äfventyrs i viss mån omvänt. Den kännedom om ärendena och deras behandling inom lokalförvaltningarna samt om förhållandena i olika landsdelar, som härigenom skulle tillföras ämbetsverken, skulle för dem vara af stort värde, likasom den närmare praktiska beröring med befolkningen och bekantskap med dess åskådningssätt, hvartill tjänstgöringen inom ortsförvaltningen gifver tillfälle, för den blifvande tjänstemannen inom centralförvaltningen skulle varda af mycken betydelse för ett godt fullgörande af hans ämbetsgärning». Och i sitt betänkande angående landsstatens lönereglering (del 5) upptager kommittén ånyo dessa synpunkter och framhåller gagnet af reciprocitet vid befordringar från landsstaten till centralförvaltningen och tvärtom, som å ömse håll skulle »låta nya synpunkter komma till heders och ingjuta ny kraft i arbetets gång.»

I sitt ofvannämnda utlåtande framhåller Konungens befallningshavande i Jämtlands län, att bristen på utbyte af ämbetsmannakrafter emellan central- och lokalförvaltningarna utöfvat en stor inverkan på den svenska statsförvaltningens beskaffenhet, särskildt dess centralförvaltning. »Den afstängdhet», heter det, »som af systemet blifvit en följd, måste göra ämbetsmannen tämligen oemottaglig för andra faktorer än dem, som inverka på ett oklanderligt skötande och redande af de löpande göromålen. Bedömandet af de föreliggande frågorna ur allenast ett i handlingar nedlagdt material blifver med nödvändighet formellt; och ett fortsättande därmed under en hel ämbetsmannabana gör ämbetsmannen mer eller mindre till en ämbetsmaskin. En sådan hjälper det föga, om han därjämte är styrelseledamot i en bank eller revisor i ett bolag; på ämbetsrummet ikläder han sig den gamla vana ämbetsdräkten, kanske i sådant fall så mycket hellre, som det på det sättet onekligen går lättare att få tid till de andra sysselsättnin-

garna. Att själfva förvaltningen häraf skall taga ett starkt intryck är lika så naturligt, som af erfarenheten bepröfvadt.»

Vid de lönerogleringar och omorganisationer af statens ämbetsverk, som under de senare åren ägt rum, har man emellertid i åtskilliga fall beaktat nyttan af en växelverkan emellan central- och lokalförvaltningarna och därför öppnat möjlighet för utbyte af ämbetsmannakrafter dem emellan. Då utskottet hyser den öfvertygelsen, att vissa fördelar med hänsyn till arbetet inom marinförvaltningens civilafdelning skulle stå att vinna genom den förändring af inträdesfordringarna, som af motionären föreslagits, får utskottet hemställa,

att Andra kammaren ville i anledning af herr Nilsons i Örebro förevarande motion för sin del besluta, det Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att personal tillhörande marinintendenturkåren må, utan hinder af nu gällande bestämmelser för vinnande af anställning som tjänsteman i 1:a eller 2:a lönegraden inom marinförvaltningens civilafdelning, såvidt det angår kamrerare-, revisors-, kassörs- och registratorsbefattningarna därstädes, vara berättigad att söka och erhålla sådan befattning.

Stockholm den 24 februari 1911.

På utskottets vägnar:

ULRIK LEANDER.

---